

***ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ САНКЦІЙ
НА ГОСПОДАРСЬКИЙ РОЗВИТОК РФ***

Батрименко В.В.

к.е.н., доцент кафедри світового
господарства і міжнародних економічних відносин
Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Переважає більшість провідних міжнародних і вітчизняних політологів, воєнно-політичних експертів, військових спеціалістів та аналітиків поділяють думку, що в рамках реалізації підступної неоімперської «гібридної політики» Росією була розв'язана і зараз продовжується проти України так звана «гібридна війна», тобто повноцінна війна, але «гібридна» по формі та «асиметрична» за змістом. Її відмінність характеризується як веденням агресивних військових дій під прикриттям незаконних (неформальних) збройних формувань, так і одночасним використанням широкого спектра політичних, економічних (в т. ч. енергетичних і торговельно-економічних), а також інформаційно-пропагандистських заходів, з яких, як правило, і починається ця «гібридна війна», та які її супроводжують впродовж усього періоду військових дій.

Зрозуміло, що подібні акти агресії не могли бути залишені без уваги як розвинутими країнами світу, так і провідними міжнародними організаціями. На жаль, світове співтовариство не надало Україні повноцінної військової підтримки, застосувавши ряд економічних санкцій як основного інструменту впливу на РФ. Економічні та політичні санкції відомий в історії інструмент впливу одних країн на інші, механізмом для вирішення міжнародних суперечок і проблем, запровадження яких призводить до найменшої кількості людських втрат.

Перша хвиля санкцій стосувалась окремих осіб, груп осіб і компаній. Далі були введені санкції щодо енергетичного, фінансового та оборонного секторів Росії. Результат санкцій для РФ, у першу чергу відбивається на залежності в сфері імпорту. Економіка Росії, в чималій мірі, залежна від ввезення продовольства, наукомістких технологій, запасних частин і комплектуючих, устаткування і медичних препаратів [1].

Слід зазначити, що у першу чергу вплив санкцій на економіку Росії спостерігається в скороченні припливу зарубіжних інвестицій, унаслідок чого відбулося суттєве уповільнення темпів зростання ВВП до лише 0,2% на рік протягом 2014-2018 рр. Сподівання урядових кіл РФ на те, що місце

інвесторів з Європейського союзу і США можуть зайняти підприємці з інших країн, наприклад, з Китаю чи Індії не справдилися [3].

Несприятливо санкції відбилися і на фінансовому секторі Росії, помітно стримуючи економічне зростання. Деякі банки і підприємства втратили можливість виходити на боргові ринки США і Європи, проте можуть здійснювати свої платежі і платежі своїх клієнтів. Російським державним банкам необхідно переорієнтуватися на внутрішні джерела фінансування. Одним із значущих випадків, в зв'язку з введенням санкцій, вважається блокування декількох кредитно-фінансових установ Росії найбільшими платіжними системами світу Visa і MasterCard. Умови блокування джерел зовнішнього фінансування стосувалися навіть тих організацій і банків, на яких санкції не поширюються. Ці обмеження забороняють здійснювати валютні платежі на користь або від імені цих банків (компаній). І тому що вони не можуть більше брати участь у транскордонних операціях, то їм необхідно змінити географію бізнесу. Росія у відповідь на санкції ввела заборону на імпорт продовольчих товарів з ряду країн Заходу. Росія має досить ресурсів, як з точки зору виробничих потужностей, так і сировини, для того щоб виробляти основну частину товарів, що імпортуються з-за кордону самостійно [4, с. 204].

Із запровадження санкцій проти РФ розпочалося зростання цін на продукти харчування на внутрішньому ринку. Лише після цього росіяни масово відчували вплив санкцій. Наслідки продуктового ембарго несприятливо відбиваються на як цінній, так і нецінній конкуренції. Наслідком обмеження конкуренції з імпортною продукцією стало не тільки зростання цін, а й зниження якості продукції. Відповідні заходи вплинули на економіку, а саме викликали збільшення волатильності на валютному ринку та суттєве знецінення національної валюти.

Бурхливий відтік капіталу призвів до суттєвого скорочення чистих міжнародних резервів. З метою підтримки рубля Банк Росії значно посилив жорсткі заходи грошово-кредитної політики. Ця політика призвела до зростання вартості внутрішніх запозичень, і ще більшою мірою перешкоджала доступу до внутрішніх кредитних ресурсів для інвесторів і споживачів. Різке падіння обсягу імпорту в результаті зниження курсу рубля і прийняття Росією заходів щодо заборони ввезення продовольства з західних країн негативно позначилося на товарообігу.

Виключити повністю Росію з системи міжнародної економічних відносин майже неможливо, так як існує взаємопов'язаність економік на рівні ЄС – Росія. Основою залежності країн Західної Європи від Росії є експортні поставки російських енергоресурсів, позбавляти себе даних енергоресурсів нерационально і може принести шкоду європейському населенню. Організувати знову за короткий термін постачання

європейських країн з інших регіонів і джерел не вдасться. Найсерйознішим пакетом російських контрзаходів стала заборона на ввезення в Російську Федерацію продовольчих товарів. У список товарів, які потрапили під заборону увійшли найрізноманітніші продукти харчування м'ясні, молочні товари, риба, овочі, фрукти.

У грошовому виразі, на момент введення контрзаходів, загальний обсяг відповідного імпорту дорівнював близько 9 млрд. дол. США. Однак, наслідки ембарго для Європейського Союзу не стали настільки суттєвими, так як частка експорту сільськогосподарської товарів з Євросоюзу в Російську Федерацію менше 5% в економіці цього інтеграційного об'єднання [2].

Проведений аналіз показав, що на сучасному етапі українсько-російські економічні відносини набули більш конфліктного характеру, ознак протистояння за умов російської військової агресії Росії проти України. За нинішніх обставин значно посилюється вплив на функціонування економічних відносин двох країн і на українську економіку зокрема, неекономічних чинників – воєнних, інформаційно-психологічних, соціальних й адміністративних. Також помітно зріс безпосередній і опосередкований вплив інших держав, насамперед західних, і міжнародних організацій на розвиток міжнародних економічних відносин обох держав.

Нинішнє українсько-російське економічне протистояння позначається як на структурі й динаміці двосторонньої торгівлі, так і на розвитку різних галузей і секторів економік обох країн. Хоча, звичайно, відносний вплив цього протистояння на економіку України й Росії різний через різницю їхніх масштабів.

Маючи величезну сировинну базу, Росія має величезний запас міцності для протистояння санкціям найпотужніших економік у світі. Однак, саме через санкції, процеси відновлення темпів економічного зростання будуть досить нелегкими і тривалими. Для само підтримуючого розвитку важливі не тільки ринки збуту, а й нові технології, доступ до яких так само може бути частково або повністю перекритий завдяки обмеженням.

В цілому санкції заходу не загрожують повним руйнуванням російській економіці і не здатні чинити сильний вплив на подальший розвиток країни. Однак, багато в чому їх дія негативно позначається на майбутню перспективу для економіки РФ і на сучасному етапі російській владі слід або домовлятися з країнами, які ввели і приєдналися до санкцій, або переглядати економічну модель всієї країни. У довгостроковій перспективі, при збереженні нинішніх тенденцій, санкції можуть дуже сильно вдарити по економіці Росії, а також по пересічним громадянам.

Список використаних джерел

1. Дем'яненко П. В. Економічні війни, як засіб глобалізації [Електронний ресурс] / П. В. Дем'яненко – Режим доступу до ресурсу: <http://library.kr.ua/orhus/dem.pdf>.
2. Радковець Ю. Гібридна війна Росії проти України: уроки та висновки [Електронний ресурс] / Юрій Радковець // Укрінформ. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2107122-gibridna-vijna-rosii-proti-ukraini-uroki-ta-visnovki.html>
3. Торгово-економічна війна з Росією: здобутки і втрати для українського виробника [Електронний ресурс] // Обозреватель.юа. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.obozrevatel.com/blogs/23491-torgovo-ekonomichna-vijna-z-rosieyu-zdobutki-i-vtrati-dlya-ukrainskogo-virobnika.htm>.
4. Wilson A. Ukrainian Politics since Independence // Ukraine and Russia: People, Politics, Propaganda and Perspectives / Edited by A. Pikulicka-Wilczewska and R. Sakwa. — Bristol, UK : E-International Relations Publishing, 2015. — P. 107. — 278 p.